

Til Norges Bank

14.02.2023

Tilråkning om å utelukke Power Construction Corp of China Ltd fra Statens pensjonsfond utland

Sammendrag

Etikkrådet anbefaler å utelukke Power Construction Corp of China Ltd (PowerChina) fra Statens pensjonsfond utland (SPU) på grunn av en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller er ansvarlig for alvorlig miljøskade.

PowerChina et internasjonalt kinesisk selskap innen blant annet utbygging av vannkraft og drift av kraftstasjoner. Ved utgangen av 2022 eide SPU aksjer for 40,3 millioner kroner, tilsvarende en eierandel på 0,03 prosent i selskapet som er notert på børsen i Shanghai.

Denne saken handler om risikoen for tap av viktig biologisk mangfold. Etikkrådets vurdering bygger på FN-konvensjonen om biologisk mangfold og Kunming-Montreal naturavtalen fra 2022 som blant annet fastsetter mål om å redusere tap av natur og arter og forventninger om at selskaper skal bidra til dette.

PowerChinas heleide datterselskap Sinohydro Corp Ltd (Sinohydro) er ansvarlig for utbygging og drift av Batang-Toru-vannkraftprosjektet i Indonesia som ligger ved Batang Toru-elven i Sør-Tapanuli, Nord-Sumatra. Prosjektet omfatter bygging av en nærmere 80 m høy dam med et oppdemmet areal på snaut 1 km², tunneller, fangdammer, tilførselsveier, deponeringssteder, boligområder for arbeidere m.m. Arbeidet skulle ha vært ferdig i 2022, men er blitt forsinket med flere år, dels på grunn av pandemien, dels på grunn av manglende finansiering.

Prosjektet ligger i den kritiske truede Tapanuli-orangutangens leveområde som inngår i et økologisk svært viktig naturområde (*Key Biodiversity Area*). Tapanuli-orangutangen er den mest truede av alle store primater og tap av leveområder er den viktigste trusselen mot orangutangbestandens overlevelse. Rådet legger betydelig vekt på at det finnes færre enn 800 individer igjen i Batang-Toru-skogen, at denne skogen er artens eneste gjenværende leveområde globalt, og at leveområdet nå er anslått til å være mindre enn fem prosent av det opprinnelige utbredelsesarealet til Tapanuli-orangutangen. Vannkraftprosjektet ligger i det området med høyest forekomst av orangutanger, i et landskap delvis dekket av tett lavlandsregnskog og der en rekke andre kritisk truede arter, samt arter som var nye for vitenskapen (i 2015) også har sine levesteder. Dette området vil bli permanent ødelagt på grunn av prosjektet.

Det er videre sannsynlig at prosjektets infrastruktur vil fragmentere leveområdet ytterligere og blokkere konnektiviteten mellom ulike deler av Tapanuli-orangutangens habitat som vil kunne redusere den genetiske utvekslingen mellom populasjonene. Konsekvensene for alle truede arter som er avhengig av dette området, vil mest sannsynlig være betydelige og prosjektet øker sannsynligheten for at flere kritisk truede arter, blant dem Tapanuli-orangutangen kan bli utryddet.

Rådet merker seg også at 17 mennesker i løpet av to år er omkommet i forbindelse med prosjektet, og at selskapet ikke ser ut til å ha adressert dette.

Etter rådets oppfatning er dødsfallene en klar indikasjon på at selskapets sikkerhetstiltak er utilstrekkelige og sikkerhetskulturen mangelfull.

PowerChina har ikke svart på Etikkrådets henvendelser.

Selskapet er også blitt tildelt kontrakter i andre områder der miljørisikoen er svært høy. Selv om rådet ikke har vurdert andre prosjekter som selskapet har påtatt seg i detalj, indikerer de at selskapets virksomhet ikke synes å være begrenset av miljøhensyn.

Etikkrådet konkluderer med at vannkraftutbyggingen i Batang-Toru vil ha ødeleggende miljøkonsekvenser ved at det ytterligere reduserer leveområdet til Tapanuli-orangutangen og vil utgjøre en alvorlig trussel mot denne orangutangen og andre kritisk truede arters overlevelse.

Innhold

1	Innledning	1
1.1	Hva rådet har tatt stilling til	1
1.2	Kilder	3
2	Bakgrunn	3
2.1	Om selskapet	3
2.2	Batang Toru- prosjektet	5
2.3	Tapanuli-orangutangens leveområde	7
3	Miljøkonsekvenser	8
4	Ulykker og dødsfall i prosjektområdet	12
5	Informasjon fra selskapet	12
6	Etikkrådets vurdering	13
7	Tilrådning	15

1 Innledning

Etikkrådet for Statens pensjonsfond utland (SPU) har vurdert fondets investeringer i Power Construction Corp of China Ltd (PowerChina)¹ opp mot retningslinjene for observasjon og utelukkelse av selskaper fra SPU (de etiske retningslinjene).²

PowerChina et internasjonalt selskap innen blant annet utbygging av vannkraft, drift av kraftstasjoner og vanneffektivisering. Selskapet beskriver seg selv som det ledende selskapet i Kinas vannkraftindustri og «*the number one brand in the world*» innenfor planlegging, design, byggeledelse og teknologi til vannkraft.³

Ved utgangen av 2022 eide SPU aksjer for 40,3 millioner kroner, tilsvarende en eierandel på 0,03 prosent i selskapet som er notert på børsen i Shanghai.

1.1 Hva rådet har tatt stilling til

Etikkrådet har vurdert om det er en uakseptabel risiko for at PowerChina gjennom datterselskapet Sinohydros utbygging av Batang Toru-vannkraftverket medvirker til eller er ansvarlig for alvorlig miljøskade etter § 4 bokstav e i de etiske retningslinjene. Rådet har særlig vurdert risikoen for at prosjektet bidrar til tap av viktig biologisk mangfold. Det gjelder særlig trusselen mot den kritisk truede Tapanuli-orangutangen og andre kritisk truede arter i forbindelse med byggingen av kraftverket på Nord-Sumatra i Indonesia.

I vurderinger av alvorlig miljøskade legger rådet normalt vekt på om skaden er stor, om den medfører irreversible eller langsiktige virkninger, om den er et resultat av brudd på nasjonale lover eller internasjonale normer og hva selskapet har gjort for å forhindre eller rette opp skade. Videre vurderer rådet risikoen for at selskapets praksis vil fortsette.

Rapportene fra det Internasjonale naturpanelet (IPBES) om den globale naturtilstanden beskriver en alarmerende reduksjon i naturmangfoldet og viser til at rundt 25 prosent av alle arter som er vurdert, er truet, og at utryddelse av

---

1 Issuer ID: 25129001

2 Retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper fra Statens pensjonsfond utland, <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/2014-12-18-1793?q=retningslinjer+++pensjonsfond+++utland>

3 PowerChina Annual Report 2021, <http://www.powerchina.cn/module/download/download.jsp?classid=0&filename=16bad59a57d24bfea8ed444697ce22d6.pdf>

arter vil akselerere uten handlinger for å stanse denne utviklingen.⁴ Tap av leveområder er den største trusselen mot arters overlevelse.

I denne tilrådingen bygger Etikkrådet på FN-konvensjonen om biologisk mangfold og Kunming-Montreal naturavtalen fra 2022 som fastsetter internasjonale forpliktelser om bevaring av naturmangfold.⁵ Etikkrådet legger særlig vekt på målene i naturavtalen om å stoppe menneskeskapt utryddelse av kjente truede arter⁶ og at tap av viktige naturområder og økosystemer skal reduseres til nær null innen 2030.⁷ Rådet legger også vekt på at naturavtalens forventninger om at næringslivet og finansinstitusjoner skal bidra til å redusere tapet av natur. Blant annet forventes store internasjonale selskaper å overvåke, vurdere og dele informasjon om eksponering for naturrisiko og gjøre denne informasjonen åpent tilgjengelig slik at naturrisiko og negativ påvirkning kan reduseres.⁸

I vurderinger av selskapets handlinger har rådet funnet veiledning i the International Finance Corporation's (IFC) *Performance Standard on biodiversity*.⁹ Verdensbankens miljø- og sosiale standarder har liknende prinsipper og retningslinjer.¹⁰

IFC Performance Standard for biodiversitet

IFCs *Environmental and Social Performance Standards* er internasjonalt anerkjente normer for hvordan selskaper bør håndtere miljømessige og sosiale risikoer knyttet til sine aktiviteter. IFC-standarden for biodiversitet (PS6) gir retningslinjer for hvordan selskaper kan håndtere og avbøte negative konsekvenser for biodiversitet og økosystemtjenester som aktivitetene medfører. IFC-standarden inneholder særskilte retningslinjer knyttet til primater, som er utdypet i veiledningen til standarden. Den fastsetter at områder med store primater mest

---

⁴ IPBES (2019): Summary for policymakers of the global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services, <https://doi.org/10.5281/zenodo.3553579>.

⁵ The Convention on Biological Diversity, <https://www.cbd.int/convention/> og Kunming-Montreal Global biodiversity framework, CBD/COP/15/L.25 18 December 2022, <https://www.cbd.int/doc/c/e6d3/cd1d/daf663719a03902a9b116c34/cop-15-l-25-en.pdf>

⁶ Naturavtalen, mål A.

⁷ Naturavtalen, mål 1.

⁸ Naturavtalen, mål 15.

⁹ IFC Performance Standards, https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/Topics_Ext_Content/IFC_External_Corporate_Site/Sustainability-At-IFC/Policies-Standards/Performance-Standards

¹⁰ The World Bank, Environmental and Social Standards, <https://www.worldbank.org/en/projects-operations/environmental-and-social-framework/brief/environmental-and-social-standards>

sannsynlig vil kvalifisere som kritiske habitater. «Videre heter det: «*Where great apes may potentially occur, [...] the IUCN Species Survival Commission (SSC) Primate Specialist Group (PSG) Section on Great Apes (SGA) must be consulted as early as possible to assist in the determination of the occurrence of great apes in the project's area of influence.*» Ifølge veiledningen vil prosjekter i slike områder «*be acceptable only in exceptional circumstances, and individuals from the IUCN SSC PSG SGA must be involved in the development of any mitigation strategy.*»

Siden 2006 har IFC-standarden gitt klare retningslinjer for hva selskaper må gjøre når de opererer i kritiske habitater. Prosjekter i kritiske habitater må for eksempel ikke skade naturverdiene som ligger til grunn for at området blir definert som et kritisk habitat. De må ikke føre til en netto reduksjon i den globale bestanden av kritisk truede eller truede arter over tid, og et robust, systematisk og langsiktig program for overvåking og vurdering av biodiversitet må være integrert i selskapets miljøledelsessystem.¹¹

1.2 Kilder

Denne tilrådingen er basert på informasjon på PowerChinas nettsider og annen offentlig tilgjengelig informasjon slik som miljøkonsekvensvurderinger og akademiske artikler. Selskapet har ikke svart på Etikkrådets forespørsel om informasjon knyttet til Batang-Toru-prosjektet og har heller ikke gitt kommentarer til et utkast til tilråding.

2 Bakgrunn

2.1 Om selskapet

PowerChina er et integrert byggekonsern «*that provides investment and financing, planning design, engineering construction, equipment manufacturing, and operation management for clean and low-carbon energy, water resources, environmental construction and infrastructure*». ¹² Selskapet har virksomhet i mer enn 130 land og er en stor aktør i internasjonal vannkraftindustri. Selskapet har mer enn 130 000 ansatte. ¹³ PowerChina lister opp 69 datterselskaper på sin hjemmeside, blant annet Sinohydro Corporation Limited (Sinohydro) som er selskapets ledende datterselskap internasjonalt. Sinohydro har 486 internasjonale prosjekter under

---

¹¹ IFC PS6 and Apes, <https://www.arrctaskforce.org/ifc-ps6-and-apes>

¹² PowerChina hjemmeside, https://en.powerchina.cn/2022-10/24/c_823633.htm

¹³ Power Construction Corp of China Ltd, Company Profile and News, <https://www.bloomberg.com/profile/company/601669:CH>

bygging i mer enn 72 land med en samlet kontraktsverdi på ca. 43 milliarder USD.¹⁴

Kontroversielle vannkraftprosjekter i regi av PowerChina

PowerChina og Sinohydro er involvert i flere miljømessig kontroversielle prosjekter. Sinohydro bygger et vannkraftverk i Rufiji-elven ved Stiegler's Gorge i Tanzania. Hele prosjektet ligger i Selous Game Reserve som står på UNESCOs liste over verdensarv i fare. I 2020 ble selskapet Elsewedy Electric, som har kontrakten for prosjektet, utelukket fra SPU etter Etikkrådets anbefaling på grunn av omfattende og irreversibel skade på verdensarvområdet.¹⁵ Fondet var på den tiden ikke investert i PowerChina.

I 2019 fikk Sinohydro kontrakten for å bygge Koukoutamba-dammen i nasjonalparken Moyon-Bafing i Guinea. Prosjektet truer et av de siste verneområdene for den kritisk truede vestafrikanske sjimpansen.¹⁶ Byggingen ser ennå ikke ut til å være påbegynt.

PowerChina vil også stå for byggingen av Erdeneburen-vannkraftverket i Mongolia. Kraftverket vil bli bygd i Tsambagarav Uul nasjonalpark, et naturmessig sårbart område der dammen vil kunne skade leveområdet og vandringen til snøleoparden (røddlistet som sårbar) og negativt påvirke et Ramsar-våtmarksområde på 3 300 km². Prosjektet vil trolig også føre til at pastorale samfunn mister de tradisjonelle beiteområdene sine.¹⁷ Prosjektet var planlagt startet opp i 2022, men byggingen ser ennå ikke ut til å være påbegynt.

---

¹⁴ International Hydropower Association, PowerChina, <https://www.hydropower.org/our-members/powerchina>

¹⁵ Etikkrådets tilrådning om utelukkelse av Elsewedy Electric fra Stens pensjonsfond utland, <https://etikkradet.no/elsewedy-electric-co/>

¹⁶ Financial Afric, Energie : l'Omvs et Sinohydro signent le contrat commercial du Projet d'aménagement hydroélectrique de Koukoutamba en Guinée, 26 februar 2019, <https://www.financialafrik.com/2019/02/26/energie-lomvs-et-sinohydro-signe-le-contrat-commercial-du-projet-damenagement-hydroelectrique-de-koukoutamba-en-guinee/>; og The Guardian, Chinese dam project in Guinea could kill up to 1,500 chimpanzees, 28 February 2019, <https://www.theguardian.com/world/2019/feb/28/chinese-dam-project-in-guinea-could-kill-up-to-1500-chimpanzees>

¹⁷ Dugersuren, S., Opinion: Still time to rethink Mongolia's biggest dam to date, The Third Pole, 3 June 2022, <https://www.thethirdpole.net/en/energy/opinion-still-time-to-rethink-mongolias-erdeneburen-hydropower-plant/> and Lkhaajav, B. 2022, China-Financed Hydroelectric Power Plant Faces Popular Opposition in Mongolia, The Diplomat 24 August, 2022, <https://thediplomat.com/2022/08/china-financed-hydroelectric-power-plant-faces-popular-opposition-in-mongolia/>

I 2020 undertegnet PowerChina en avtale med myndighetene i the Tibet Autonomous Region om å utnytte vannkraften nedstrøms Yarlung Zangbo-elven, en grenseoverskridende elv som renner fra Tibet til India, hvor den blir til Brahmaputra og deretter renner videre til Bangladesh som Jamuna-elven.¹⁸ Det er planlagt en 60 gigawatt megadam, som er tre ganger større enn produksjonen i Three Gorges som så langt er verdens største vannkraftverk. Elven har betydning for noen av Asias viktigste økosystemer. Byggingen er ikke startet opp.

PowerChina var også en av hovedkontraktørene for Three Gorges vannkraftverket som har en installert kapasitet på vel 22 gigawatt.¹⁹ Prosjektet medførte tvangsflytting av mer enn 1,3 millioner mennesker og har ført til alvorlige konsekvenser for økosystemer og dyreliv.

Etikkrådet har ikke undersøkt disse prosjektene nærmere.

2.2 Batang Toru- prosjektet

Vannkraftprosjektet Batang Toru ligger ved Batang Toru-elven i Sør-Tapanuli i Nord-Sumatra, Indonesia.

I 2015 inngikk Sinohydro en EPC- kontrakt (*engineering, procurement and construction*) med prosjekteieren PT North Sumatra Hydro Energy (NSHE), som er et indonesisk fellesforetak etablert i 2008, for å utvikle prosjektet.²⁰ Ifølge PowerChina omfatter kontrakten *engineering* og design, innkjøp av alt utstyr og bygging av et kraftverk med en installert kapasitet på 510 MW.²¹ Sinohydro er også ansvarlig for driften (gjennom en 30 årig *Build, Operate and Transfer (BOT)* avtale) og skal sørge for finansiering fra kinesiske finansinstitusjoner.

Prosjektområdet er på 6,26 km². Damhøyden er 78 m, damkronen har en lengde på ca.150 m og vannmagasinet dekker et areal på rundt 0,9 km². Fra dammen skal en 13 km lang tunnel føre vannet til kraftstasjonen, som opptar rundt 110

---

¹⁸ Jie, S. and Xiaoyi, L: China to build historic Yarlung Zangbo River hydropower project in Tibet, Global Times, 29 November 2020, <https://www.globaltimes.cn/content/1208405.shtml>, og The Third Pole, China's plans for gigantic Brahmaputra dam strains relations with India further, 4. December 2020, <https://www.thethirdpole.net/en/regional-cooperation/chinas-plans-for-gigantic-brahmaputra-dam-strains-relations-with-india-further/>

¹⁹ Powerchina hjemmeside: Hydro, 29 September 2022, https://en.powerchina.cn/2022-09/29/c_816971.htm

²⁰ NS Energy, Batangtoru Hydropower Project, South Tapanuli, Indonesia. Three Indonesian companies have holdings in the NSHE, <https://www.nsenergybusiness.com/projects/batangtoru-hydropower-project/>

²¹ PowerChina hjemmeside, Indonesia, https://en.powerchina.cn/2022-10/10/c_818569.htm

dekar i den sørlige enden av prosjektområdet. Andre viktige elementer i prosjektet er bygging av to fangdammer, omløps- og flomløpstuneller, tilførselsveier, deponeringssteder for jord, et betongblandingsanlegg og boligområder for arbeiderne.²² Det skal også bygges overføringslinjer i tilknytning til prosjektet.

Investeringen i Batang Toru-kraftverket er anslått til 1,6 milliarder USD. Prosjektet var planlagt påbegynt i 2015 og skulle ha vært ferdig i 2022, men er blitt forsinket med flere år, dels på grunn av pandemien, dels på grunn av manglende finansiering.²³

Bank of China annonserte i 2019 at banken ville revurdere sitt tilsagn om lån på grunn av miljømessige forhold²⁴ og besluttet å trekke seg ut av prosjektet i 2020.²⁵ I juni 2022 investerte SDIC Power Holding Co Ltd, et selskap notert på London-børsen, 277 million USD for en 70 prosent andel i prosjektet.²⁶ The State Development & Investment Corporation (SDIC) er det største statseide investerings-selskapet i Kina og kontrollerer SDIC Power Holding.²⁷

NHSE søkte opprinnelig om finansiering fra IFC og Den asiatiske utviklingsbanken. Ettersom IFC krever etterlevelse av IFC *performance standards*, måtte NHSE gjennomføre ytterligere miljøkonsekvensvurderinger av vannkraftprosjektet (heretter omtalt som tilleggsvurderingen).²⁸ Denne studien er hovedkilden til informasjon om miljøkonsekvenser i kapittel 3. Begge bankene

---

²² Environmental Resources Management (ERM) 2017, Final Report. Addendum Environmental, Social and Health Impact Assessments (ESHIA). Batang Toru Hydropower Project. PT North Sumatra Hydro Energy (NSHE), https://nsheweb.files.wordpress.com/2018/08/batang-toru-hydropower_esia_final-240217.pdf

²³ Jong, H.N., Dam that threatens orangutan habitat faces three-year delay, Mongabay, 15 July 2020, <https://news.mongabay.com/2020/07/batang-toru-hydropower-dam-tapanuli-orangutan-delay-nshe/>

²⁴ Bank of China, Notes on the Hydroelectric Dam Project in Batang Toru of Indonesia, 3 April 2019, https://www.boc.cn/en/bocinfo/bi2/201903/t20190304_14882309.html

²⁵ Rochmyaningsih, D., Dam threatening world's rarest great ape faces , Science, 1 December 2020, <https://www.science.org/content/article/dam-threatening-world-s-rarest-great-ape-faces-delays>

²⁶ Telling, O., Chinese state-owned company accused of endangering rare orang-utans, Financial Times, 19 June 2022, https://www.ft.com/content/b15d75ea-cced-4204-8540-912f9e693a5e?accessToken=zwAAAYG0kEMzkdOxXXXqzO1CBNOFQJEvmk6Xg.MEQCI A3korGFcKNXSbmRujCSRcbmgrkP7h_tYdabH5vgPowEAiA5XOUA3P73uGN4Qa0p_FiRr1Rm4JCszc35DsUID5wazA&segmentId=e95a9ae7-622c-6235-5f87-51e412b47e97&shareType=enterprise

²⁷ SDIC hjemmeside, https://www.sdic.com.cn/en/about/A0201index_1.htm

²⁸ ERM 2017: Addendum Environmental, Social and Health Impact Assessment

skal ha avslått å finansiere prosjektet etter at tilleggsvurderingen dokumenterte forekomsten av kritiske truede arter i prosjektområdet.²⁹

2.3 Tapanuli-orangutangens leveområde

Orangutanger er store primater som lever i trær. Slekten omfatter tre arter som bare finnes på Sumatra og Borneo. Tapanuli-orangutangen (*Pongo tapanuliensis*) ble beskrevet som egen art ulik fra Sumatra-orangutangen (*Pongo abelii*) i 2017.³⁰ IUCN klassifiserte Sumatra-orangutangen som kritisk truet allerede i 2003.

Bestanden av Tapanuli-orangutanger består av knapt 800 individer i tre populasjoner, og dens eneste levested er Batang Toru-skogen i det nordlige Sumatra, et område på ca. 1 100 km². Orangutanger lever lenge og har lav reproduksjonsrate. Selv lav tilleggsdødelighet som følge av eksterne faktorer (i dette tilfellet bare noen få individer per år), kan derfor true vekst og overlevelse av populasjonen.³¹ Forskere har argumentert for at hele det gjenværende leveområdet bør vernes strengt.³²

Leveområdet som ligger i et *Key Biodiversity Area*³³, og som inngår i *the Sundaland Biodiversity Hotspot*,³⁴ er blitt redusert med over 95 prosent de siste 130 årene.

---

²⁹ Jong, H.N., Dam that threatens orangutan habitat faces three-year delay, Mongabay, 15 July 2020, and Meijaard, E. and Wich, S.A. Is this our chance to save the world's rarest great ape? – IUCN Crossroads blog, 20 July 2020, <https://www.iucn.org/crossroads-blog/202007/our-chance-save-worlds-rarest-great-ape>

³⁰ Forskerne trodde at det var to arter av orangutanger: Sumatra orangutangen (*Pongo abelii*) og Borneo orangutangen (*Pongo pygmaeus*). Fysiske og genetiske data har siden dokumentert at det er en isolert populasjon av orangutanger i Batang Toru som representerer en egen art. Se f.eks. Anderson, N., New Great Ape Species Found on Sumatra: Tapanuli Orangutan (*Pongo tapanuliensis*), *Science News*, 2 November 2017, <http://www.sci-news.com/biology/tapanuli-orangutan-pongo-tapanuliensis-05388.html>

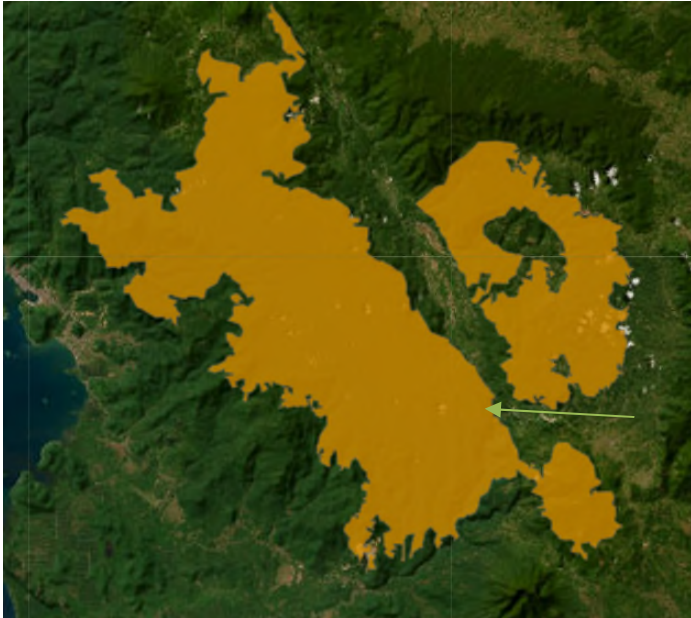
³¹ Wich S.A., Fredriksson G., Usher G., Kühl H.S., Nowak, M.G., 2019, The Tapanuli orangutan: Status, threats, and steps for improved conservation. *Conservation Science and Practice*. 2019;e33. <https://doi.org/10.1111/csp2.33> .

³² Se f.eks. fotnote 31 og Sloan, S., Supriatna, J., Campbell, M.J., Alamgir, M., Laurance, W.F, 2018, Newly discovered orangutan species requires urgent habitat protection, *Current Biology*, Volume 28, Issue 11, Pages R650-R651, ISSN 0960-9822, <https://doi.org/10.1016/j.cub.2018.04.082>.

³³ Key Biodiversity Areas (KBAs) er de viktigste stedene i verden for arter og leveområder, <https://www.keybiodiversityareas.org/>.

³⁴ Critical Ecosystem Partnership Fund, Sundaland, <https://www.cepf.net/our-work/biodiversity-hotspots/sundaland#:~:text=The%20Sundaland%20Biodiversity%20Hotspot%20covers, islands%20of%20Borneo%20and%20Sumatra.>

Det gjenværende området er lite, fragmentert og har dårlig vern. Leveområdet er delt i tre blokker med hver sin populasjon. Den vestlige blokken har mindre enn 600 individer, den østlige har rundt 150, og den tredje blokken mot sør teller noen dusin individer.³⁵ Vannkraftprosjektet ligger i sør-østenden av den vestlige blokken (se Figur 1).

Figur 1 viser Tapanuli orangutangens leveområde i Batang Toru-skogen (gule områder). Leveområdet er delt i tre blokker som ligger mot vest, øst og sørøst. Pilen viser den omtrentlige beliggenheten til vannkraftprosjektet.³⁶

3 Miljøkonsekvenser

Btang Toru-elven renner 170 km fra toppen av nedbørfeltet til det indiske hav. Vannkraftprosjektet ligger midt i nedbørfeltet i et område med bratte elvebredder. Elvestrekningen i Batang Toru-skogen utgjør 65 km. Prosjektet vil medføre at tre km av elvestrekningen blir demt ned.

Artsmangfold i prosjektområdet

Batang Toru-skogen er et *Key Biodiversity Area* som er kjent for et mangfold av økosystemer med unike dyrearter slik som Tapanuli-orangutangen og Sumatratigertieren og har mange ulike habitattyper. *Baseline*-studiene som ble gjennomført i forbindelse med tilleggsvurderingen, «*confirmed the presence of significant*

---

³⁵ Sloan, S., et.al. 2018.

³⁶ Nowak, M.G., Rianti, P., Wich, S.A., Meijaard, E., Fredriksson, G., 2017. *Pongo tapanuliensis*. *The IUCN Red List of Threatened Species 2017*: e.T120588639A120588662. <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2017-3.RLTS.T120588639A120588662.en>.

terrestrial biodiversity values within the Project Area of Influence».³⁷ Kartleggingen av terrestriske arter viste følgende:

- 502 plantearter, hvorav 16 var klassifisert som truet eller kritisk truet, én var endemisk (*restricted range/endemic species* – de finnes bare her) og tre var nye for vitenskapen.
- 47 arter av pattedyr, hvorav åtte var kritisk truet eller truet, og åtte var sårbare.
- 73 arter av reptiler og amfibier, hvorav to var truet og to var nye for vitenskapen.
- 175 fuglearter, hvorav tre var endemiske. Flere trekkfuglearter fra den nordlige halvkule ser ut til å bruke området til overvintring.
- Et viktig særtrekk i prosjektområdet var «*a unique assemblage of primates*».³⁸ Ifølge tilleggsvurderingen skal Batang Toru skogen være det eneste stedet globalt der tre primatarter – svarthåndgibboner (*Hylobates agilis*), siamanggibboner (*Symphalangus syndactylus*) og orangutanger – lever innenfor det samme geografiske området. I området som blir påvirket av vannkraftprosjektet, ble det kartlagt 213 orangutangreder, som indikerer 26-57 prosent høyere orangutangtetthet enn i andre deler av Batang Toru-skogen. Det var også en høyere forekomst av de andre primatartene her enn i andre deler av skogen. Studien konkluderte med at området som ble påvirket av prosjektet, kvalifiserte som kritisk habitat (slik det er definert i IFCs *Performance* standard om biodiversitet) for disse artene og for en rekke andre truede arter som ble identifisert i kartleggingen (se Figur 2).

Viktige miljøkonsekvenser

En vesentlig konsekvens av vannkraftprosjektet er et permanent tap av leveområder der skog fjernes. Rundt 5 km² med skog vil bli fjernet, hvorav 76 prosent omfatter naturlige habitater dekket av primær- og sekundærskog, hovedsakelig lavlandsregnskog. Følgevirkningene (*knock on effects*) av prosjektet er imidlertid vurdert til å være langt større. Det er beregnet at rundt 95 km² eller 8 prosent av leveområdet til orangutangene vil bli negativt påvirket av prosjektet.³⁹ Oppdemningen kan bli en barriere som det vil være vanskelig for noen arter å komme over, og fjerningen av skog vil medføre kanteffekter og degradering av tidligere urørte områder.

Prosjektet vil sannsynligvis bidra til en ytterligere fragmentering av leveområdet og begrense orangutangenes evne til å bevege seg mellom de tre skogblokkene

---

³⁷ Se kapittel 4.2.3.

³⁸ ERM 2017: Addendum Environmental, Social and Health Impact Assessment, s. 114.

³⁹ Sloan, S., et.al. 2018, Newly discovered orangutan species requires urgent habitat protection.

(se Figur 1). Deres mulighet til interaksjon, og dermed også den genetiske utvekslingen mellom populasjonene, vil bli redusert og øke faren for innavl. Dette vil også redusere muligheten for re-kolonisering dersom populasjonen i en av de to mindre blokkene skulle dø ut. De planlagte 20 km med veier, 14 km med overføringslinjer gjennom Tapanuli-området og de rundt 3 millioner m³ med steinmasser som skal dumpes i habitatet, vil kunne forsterke disse effektene.⁴⁰

På den tiden da tilleggsvurderingen ble gjennomført, var ikke Tapanuli-orangutangen beskrevet som en egen art. Flere forskere har senere konkludert med at vannkraftprosjektet med demningen og tilhørende infrastruktur er en stor trussel mot Tapanuli-orangutangens overlevelse. Prosjektet ligger i et kjerneområde med relativt høy orangutangtetthet. Det synes å være liten tvil om at orangutangpopulasjonen vil bli negativt påvirket fordi leveområdet reduseres og forringes samtidig som konnektiviteten mellom de tre blokkene trolig blir redusert.⁴¹ På grunn av det ekstremt lave antallet individer og truslene mot bestanden som følge av pågående og planlagte prosjekter, mener forskerne at det er en signifikant risiko for at prosjektet øker sannsynligheten for at arten kan bli utryddet.⁴²

I 2018 publiserte NSHE (prosjekteieren) og en indonesisk NGO en rapport med tittelen «*Impact of Batang Toru Hydropower Construction on Primary Forest, Orangutan Population and Habitat, Drought and Flood, Greenhouse Gases Emission and Socio-Economic Surroundings*».⁴³ Ifølge forfatterne var hensikten med prosjektet å innhente nøyaktige og vitenskapelige data og informasjon for å avklare problemstillinger «*that are raised by the environmental activists*», herunder spørsmål om fjerning av primærskog og ødeleggelse av Tapanuli-orangutangens leveområde og populasjon. Rapporten konkluderte med at «*most of the lands that are allocated for the hydropower development activities are not primary forest cover.*» Den bestred resultatene i tilleggsvurderingen om forekomsten av orangutanger og mente at kartleggingen var beheftet med feil og mangler. Rapporten konkluderte med at «*the project sites used to develop Batang Toru HPP [hydropower project] are seldomly used by orangutans, hence cannot be categorized*

---

⁴⁰ Wich, S.A., et.al, 2019,

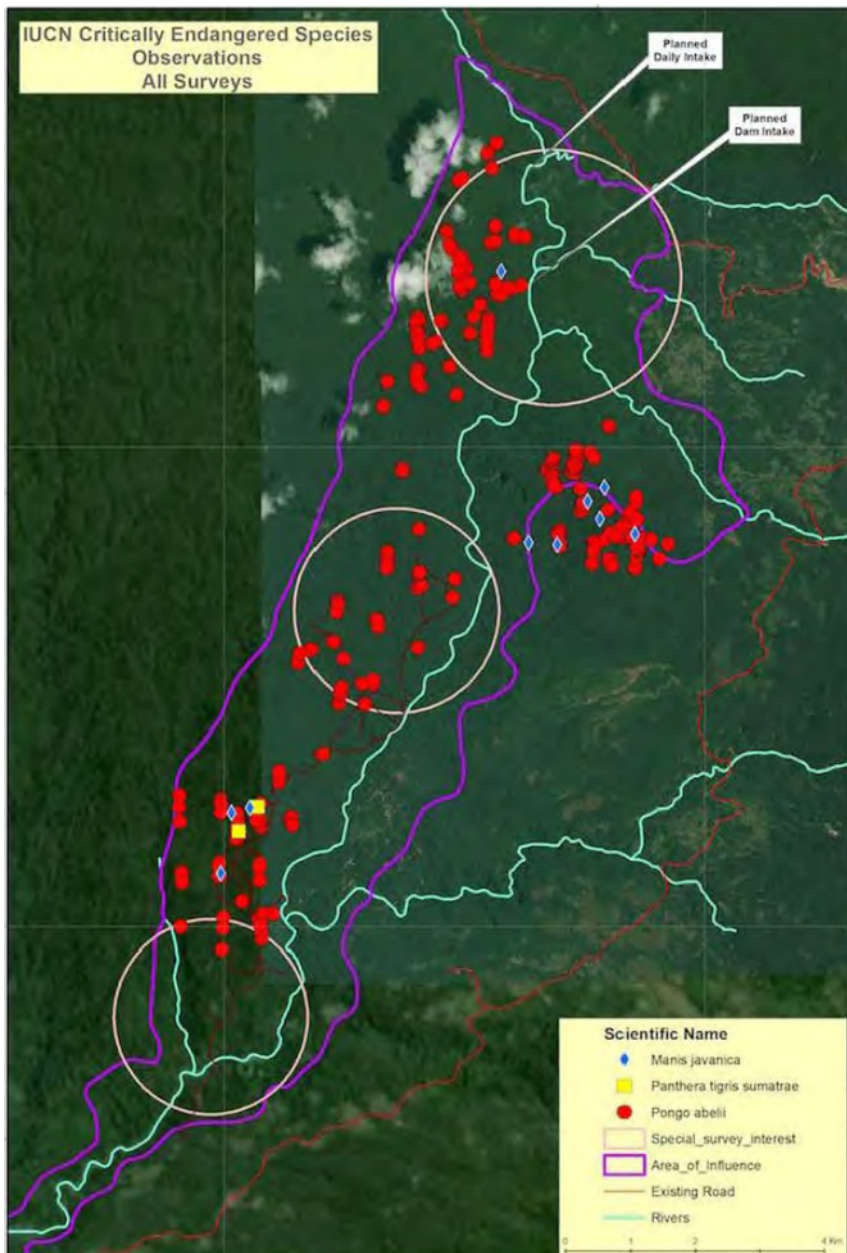
⁴¹ Wich, S.A., et.al, 2019.

⁴² Cannon, J., 'Rarest' ape's path to survival blocked by roads, dams and agriculture, Mongabay, 3 May 2018, <https://news.mongabay.com/2018/05/rarest-apes-path-to-survival-blocked-by-roads-dams-and-agriculture/>

⁴³ Santosa, Y., Hilwan, I. Jaya, N.A., Sunkar, A., Rahman, A., Risdiyanto, I., 2018, Impact of Batang Toru Hydropower Construction on Primary Forest, Orangutan Population and Habitat, Drought and Flood, Greenhouse Gases Emission and Socio-Economic Surroundings. Final Research Report. The Center of Study, Advocacy and Nature Conservation (Pusaka Kalam), Bogor 2018, <https://docplayer.net/130436049-Final-research-report.html>

as orangutan main habitats» og at orangutang-populasjonen i prosjektområdet sannsynligvis var svært liten.

Figur 2 viser stedfestede observasjoner av arter som ifølge IUCN er kritisk truede.⁴⁴ Figuren viser observasjoner av pangolin (*Manis javanica*) (blå firkanter), Sumatra tiger (*Panthera tigris sumatrae*) (gul firkant) og Tapanuli orangutang (*Pongo abelii*) (rød sirkel) i influensområdet til prosjektet (markert med lilla linje).

⁴⁴ Figuren er tatt fra tilleggsvurderingen, ERM 2017.

I 2020 foretok IUCN en faktasjekk av påstandene i NSHE-rapporten samt andre påstander i NSHEs publikasjoner og pressemeldinger.⁴⁵ IUCN fant at disse påstandene var i «*conflict with findings in peer-reviewed literature and technical reports or with the observations of established experts in relevant fields*» og at tilhengere av prosjektet hadde fremsatt påstander som var misvisende og brukt for å understøtte egne meninger. NSHE svarte at faktasjekken var feilaktig.⁴⁶ IUCN oppfordret til et moratorium og foreslo at IUCNs Great Ape Specialist Group (IUCNs ekspertgruppe på store primater) skulle gjennomføre en uavhengig undersøkelse i samsvar med IFC-standarden for å vurdere konsekvensene for Tapanuli-orangutangen. NSHE svarte ikke på dette.

4 Ulykker og dødsfall i prosjektområdet

I desember 2020 og i april 2021 ble prosjektområdet rammet av jordskred. I det første tilfellet omkom én arbeider, i det andre omkom 13 arbeidere og lokale innbyggere.⁴⁷ I mai 2022 døde ytterligere en arbeider etter at et tre hadde veltet over ham. I august 2022 og så igjen i november 2020 kollapset deler av en tunnel.⁴⁸ Ved begge tilfellene døde én arbeider. I løpet av to år har altså 17 mennesker omkommet mens de arbeidet på prosjektet. Verken PowerChina eller Sinohydro har opplyst om ulykkene eller i hvilken grad de har påvirket selskapets helse- og sikkerhetsprosedyrer og tiltak.

5 Informasjon fra selskapet

Etikkrådet kontaktet PowerChina i november og igjen i desember 2022 med anmodning om informasjon om prosjektet og hvilke miljøvurderinger selskapet hadde gjort. Selskapet har ikke svart og har heller ikke kommentert et utkast til tilrådning om utelukkelse som det fikk tilsendt i januar 2023.

---

⁴⁵ IUCN Section on Great Apes, 2020, BatangToru Hydropower Project, Factcheck and References on Key Issues, <http://static1.1.sqspcdn.com/static/f/1200343/28292859/1588408298700/BatangToruFactcheckReport.pdf>

⁴⁶ Jong, H.N., Dam that threatens orangutan habitat faces three-year delay, Mongabay, 15 July 2020.

⁴⁷ Karokaro, A.S., Death toll rises to 10 after landslide at dam site in orangutan habitat, Mongabay, 7 May 2021, <https://news.mongabay.com/2022/11/tunnel-collapse-at-dam-project-in-orangutan-habitat-claims-yet-another-life/>

⁴⁸ Jong, H.N., Tunnel collapse at dam project in orangutan habitat claims yet another life, Mongabay, 21 November 2022, <https://news.mongabay.com/2022/11/tunnel-collapse-at-dam-project-in-orangutan-habitat-claims-yet-another-life/>

Ifølge selskapets bærekraftsrapport for 2021, anser PowerChina «*environmental protection as the cornerstone of the sustainable development, strictly complies with the relevant provisions of domestic and international laws as well as regulations on environmental protection [...]strengthens ecological environment management and biodiversity protection, actively responds to climate change, strives to reduce the disturbance from its development on the environment, maintains the harmonious coexistence between human beings and nature, and provides strong support to global sustainable development*». ⁴⁹

Når det gjelder bevaring av biologisk mangfold, sier PowerChina at det gjennomfører «*the ecological concept of respecting nature, conforming to nature and protecting nature, follows the laws of natural ecosystem succession and inherent mechanisms, and carries out overall protection, systematic restoration and comprehensive treatment of ecosystems whose functions were damaged, degraded and weakened through engineering and non-engineering measures*». ⁵⁰

I bærekraftsrapporten tar PowerChina også opp viktigheten av gode helse- og sikkerhetsrutiner i prosjektene. Med henvisning til generalsekretær Xi Jinpings instruksjoner om sikker produksjon skriver selskapet at det har «*established the 'red line consciousness' that development shall not be sacrificed over safety, and resolutely achieved a serious system, strict prevention at source, strict control in the process, and strict punishment in the consequences as an important scale and important connotation of the Company's high-quality development*». ⁵¹ PowerChina skriver også at det ikke har hatt noen alvorlige ulykker i 2021, men rapporterer under «*safety management*» at 13 ansatte har omkommet. ⁵²

Verken PowerChina eller Sinohydro har publisert vesentlig informasjon om Batang Toru-prosjektet.

6 Etikkrådets vurdering

På grunnlag av tilgjengelig informasjon har Etikkrådet vurdert om det er en uakseptabel risiko for at PowerChina medvirker til eller er ansvarlig for alvorlig miljøskade gjennom datterselskapet Sinohydro's deltakelse i Batang Toru-prosjektet. Sinohydro er ansvarlig for utbygging og drift av vannkraftprosjektet.

---

⁴⁹ PowerChina 2021, Environmental and Social Governance Report, s. 27, <http://www.chinadaily.com.cn/specials/2021ENVIRONMENTALSOCIALANDGOVERNANCEREPORT.pdf>

⁵⁰ PowerChina 2021, s. 35.

⁵¹ PowerChina 2021, s. 40.

⁵² PowerChina 2021, s. 52.

Utgangspunktet for Etikkrådets vurdering er at tap av arter og biologisk mangfold er blant de mest alvorlige truslene mot naturen og økosystemene. Tap av arter er irreversibelt og kan ha vidtrekkende konsekvenser for andre arter, økosystemenes funksjon og stabilitet og livsgrunnlag og naturverdier for lokalsamfunn. Den viktigste årsaken til at arter er utrydningstruet, er forringelse, reduksjon og tap av habitater. Risikoen for tap av arter og habitater har vært sentral i andre av rådets tilrådninger som omhandler biologisk mangfold og alvorlig miljøskade. Etikkrådet legger videre til grunn Naturavtalens mål om å redusere tap av natur og arter og forventningene om at selskaper skal bidra til dette.

Tapanuli-orangutangen er den mest truede av alle store primater. Tap av leveområder er den viktigste trusselen mot orangutang-bestandens overlevelse. Rådet legger betydelig vekt på at det finnes færre enn 800 individer igjen i Batang Toru-skogen, at denne skogen er deres eneste leveområde, og at leveområdet nå er anslått til å være mindre enn fem prosent av det opprinnelige arealet. Samtidig merker rådet seg at området klassifisert som et kritisk viktig naturområde (KBA) med et usedvanlig rikt biologisk mangfold. Det er også et viktig område for andre plante- og dyrearter, hvorav mange er stedegne, flere er truet, og der noen var nye for vitenskapen i 2015 da artskartleggingen ble gjennomført.

Miljøkonsekvensvurderinger for prosjektet samt en rekke fagfellevurderte vitenskapelige artikler har konkludert med at det er en stor risiko for at vannkraftprosjektet vil ha betydelige negative konsekvenser for orangutangpopulasjonen og andre truede arter som lever i influensområdet til prosjektet. Rådet merker seg at prosjektet ifølge disse publikasjonene ligger i det området med høyest forekomst av orangutanger, og at dette området vil bli ødelagt av prosjektet. Det er sannsynlig at prosjektets infrastruktur vil fragmentere leveområdet ytterligere og blokkere konnektiviteten mellom ulike deler av habitatet.

Rådet legger ikke vekt på at prosjekteieren har bestridt at prosjektet ligger i kjerneområdet for Tapanuli-orangutangen. Når det er mindre enn fem prosent igjen av det opprinnelige leveområdet, vil en ytterligere reduksjon uunngåelig bidra til å øke trusselen mot orangutangpopulasjonen. Byggingen av en 78 m høy demning med tilhørende vannmagasin og infrastruktur vil utvilsomt medføre store og uopprettelige endringer i det som har vært et naturlig landskap som delvis har vært dekket av tett regnskog. Konsekvensene for alle truede arter som er avhengig av dette området, vil derfor kunne være betydelige.

PowerChina opplyser at selskapet er opptatt av å bevare biologisk mangfold og redusere miljøskaden knyttet til sine byggeprosjekter og at sikkerheten i prosjektet skal prioriteres. Selskapet har ikke svart på rådets henvendelser, og det opplyser heller ikke på andre måter om hvordan det implementerer sine

retningslinjer, hvilke tiltak det gjennomfører for å redusere miljøskade eller unngå ulykker i Batang Toru-prosjektet. Rådet legger til grunn at selskapet ikke etterlever IFC-standarden for biodiversitet og merker seg at flere finansinstitusjoner, blant andre IFC og Bank of China, har avslått å finansiere vannkraftprosjektet på grunn av miljørisikoen.

Rådet merker seg også at 17 mennesker er omkommet i forbindelse med prosjektet, og at selskapet ikke har gitt noen informasjon om hvordan det har adressert dette. Etter rådets oppfatning er dødsfallene en indikasjon på at selskapets sikkerhetstiltak er utilstrekkelige. Det er også bemerkelsesverdig at PowerChina ikke synes å anse tap av liv som en alvorlig hendelse, ettersom selskapet rapporterer null ulykker i 2021. Rådet mener at dette bidrar til å undergrave troverdigheten til selskapets helse- og sikkerhetssystemer og sikkerhetskultur.

PowerChina er ansvarlig for å bygge kraftverket og skal drifte det i 30 år. Selv om selskapets rolle i Batang Toru-kraftverket alene gir grunnlag for å utelukke selskapet, merker rådet seg at PowerChina også har bygget kraftverket i Selous Game reserve som er et UNESCO-verdensarvområde i fare. Selskapet er også blitt tildelt kontrakter i andre områder der miljørisikoen er svært høy. Selv om rådet ikke har vurdert andre prosjekter som selskapet har påtatt seg i detalj, indikerer de at selskapets virksomhet ikke synes å være begrenset av miljøhensyn.

Etikkrådet konkluderer med at vannkraftutbyggingen i Batang Toru vil ha ødeleggende miljøkonsekvenser ved at det ytterligere vil redusere leveområdet til Tapanuli- orangutangen og andre kritisk truede arter og utgjøre en alvorlig trussel mot disse artenes overlevelse.

7 Tilråding

Etikkrådet tilrår å utelukke selskapet Power Construction Corp of China Ltd fra Statens pensjonsfond utland på grunn av en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller er ansvarlig for alvorlig miljøskade.

***

Johan H.
Andresen
Leder

(Sign.)

Svein Richard
Brandtzæg

(Sign.)

Cecilie
Hellestveit

(Sign.)

Vigdis
Vandvik

(Sign.)

Siv Helen Rygh
Torstensen

(Sign.)

